

اولین‌های هوانوردی

مونتاز، تعمیر و ساخت هواپیما

با گسترش صنعت هوانوردی در ایران نیاز به ساخت و حتی تعمیرات هم بوده، بنابراین کارخانه مونتاز و تعمیرات هم شروع به کار کرد. نخستین کارخانه هواپیماسازی مونتاز ایران، کارخانه هواپیمایی شهپاز بود که در سال ۱۳۱۴ پایه‌گذاری شد. لوازم این کارخانه برای انجام تعمیرات اساسی و مونتاز قطعات هواپیماهای مختلف در سال ۱۳۱۲ از انگلستان خریداری شد. این کارخانه تا پیش از سال ۱۳۲۰ تعداد زیادی هواپیمای آموزشی و جنگی ساخت و به نیروی هوایی تحویل داد. این هواپیماها از نوع ی هاولیند تایگرمته، اداکس و هایند بودند.

روز هفتم

سفر به ارتفاع ۴ هزار متری

تجربه بیشتر ما از پرواز، به سفرهای هوایی محدود می‌شود، اما با پرواز می‌توان تفریح هم کرد و با معلق بودن بین زمین و آسمان، یکی از هیجان‌انگیزترین لحظه‌ها را تجربه کرد. رشته‌های تفریحی این حوزه کم نیستند و حتی در برخی محدوده‌های پایتخت امکانات متنوعی ایجاد شده است. در کنار اینها نمایشگاه‌ها و موزه‌های هوایی هم در گوشه‌ونگار شهر روانیگر فراز و فرودهای این عرصه‌اند. همه این تفریح‌ها و گردشگری هوایی را به بهانه روز بین‌المللی هوانوردی غیرنظامی در صفحه‌های پیس رو بپایان معرفی کرده‌ایم.

فرودگاه قلعه‌مرغی

<div><div><div><div><div></div><div><div>نشانی:</div></div></div></div><div>بزرگراه شهید نواب، بوستان ولایت</div></div></div>	
<div><div><div><div><div></div><div><div>راه‌های دسترسی:</div></div></div></div><div>نزدیک‌ترین ایستگاه اتوبوس: بوستان ولایت و خط انقلاب به عبدآباد نزدیک‌ترین ایستگاه مترو: ایستگاه‌های شهرک میرداماد و نازم</div></div></div>	

معرفی: سال ۱۳۰۹ بود که یادگان قلعه‌مرغی تهران به بوستان ولایت تبدیل شد تا بزرگ‌ترین پارک خاورمیانه در جنوب پایتخت باشد. در این سال‌ها بخش‌های مختلفی به این بوستان اضافه شد، اما سوله یا همان آشیانه‌های پرواز یادگان تاریخی قلعه‌مرغی در ضلع شمالی بوستان و نزدیکی مجموعه شهرپالانو با همان شکل و شامل سابق باقی بود و حالا در حال تبدیل شدن به موزه ملی پرواز است.

قدیمی‌ترین فرودگاه تهران

ماجرای شکل‌گیری فرودگاه به سال ۱۳۰۱ برمی‌گردد؛ وقتی برای اعزام ۲فروند هواپیما به تهران، دولت وقت به فکر اختصاص زمین مناسب و مسطح برای فرود هواپیما در پایتخت افتاد. پس از بررسی‌ها زمین ۳۰۰هکتاری انتخاب شد و ۱۷هکتارش در اختیار فرودگاه قرار گرفت. ۸مرداد سال ۱۳۰۱ نخستین فرودگاه کشور در قلعه‌مرغی به‌طور رسمی افتتاح و ۲فروند اُتروپلان (هواپیمای) انگلیسی از طریق بغداد وارد تهران شد و در این محل به زمین نشست تا فرودگاه قلعه‌مرغی نخستین فرودگاه وارد تهران شد و در این محل به زمین نشست و تهران نام بگیرد. بعدها این مکان به پایگاه هوایی نظامی در جنوب شهر تبدیل شد.

اولین‌های نخستین فرودگاه پایتخت

این فرودگاه شاهد رویدادهای زیادی بوده؛ به‌عنوان مثال پنجم اسفند ۱۳۰۴ نخستین هوانورد ایرانی به‌نام سرهنگ احدخدا نخبخوان در ۲۶سالگی، با هواپیما در قلعه‌مرغی به سلامت فرود آمد و به این ترتیب نخستین هواپیمای ایرانی توسط نخستین خلبان کشور در آسمان پایتخت به پرواز در آمد. نخستین پرواز داخلی در سال ۱۳۰۴ از فرودگاه قلعه‌مرغی به قلعه‌های دماوند صورت گرفت. ساعت ۹:۳۰ روز دوم آبان سال ۱۳۱۳ هم نخستین پرواز خارجی به مقصد آنکارا از قلعه‌مرغی انجام شد.

تعمیرکننده ایرانی

با ورود هواپیما به ایران نیاز به متخصص تعمیرات هم بود. در این میان نام سیاوش سیاهبوش به‌عنوان نخستین ایرانی‌ای که یک هواپیما را اساسی تعمیر کرد به ثبت رسیده‌است. ستوان دوم سیاوش سیاهبوش در سال ۱۳۰۹ یک بدنه کامل از هواپیمای نوع دی‌هاویلاند ۴ را در تعمیرگاه قلعه‌مرغی تعمیر و با استفاده از بال‌های یدکی به یک هواپیمای کامل تبدیل و آن را برای پرواز آماده کرد. این هواپیما با خلبانی ستوان یکم مهدی سپه‌پور و سرنشیبی ستوان دوم سیاهبوش پرواز آزمایشی موفق انجام داد و به سلامت به زمین نشست.

نمایشگاه هواپیمایی کشور محل‌گردش نیم‌روزی است

هوانوردی در کیلومتر ۴

✓ مریم باقرپور
پای عاشقان پرواز، نمایشگاه هوایی تهران می‌تواند مکانی هیجان‌انگیز باشد. این نمایشگاه ۴۰هکتاری نه تنها نخستین و تنها مرکز دائمی نمایشگاهی در ایران و خاورمیانه به‌شمار می‌آید، بلکه از آن به‌عنوان مکانی برای آشنایی مردم با پرواز و صنعت هوافضا نیز نام برده‌شود. چون از ۲بخش نمایشگاه (روبا) و موزه (سالن) تشکیل می‌شود. در بخش نمایشگاهی ۲۷فروند هواپیما به نمایش در آمده که می‌توان از هواپیمای نظامی، مسافری، سبک، امدادی و تاریخی صنعت هواپیمایی ایران نام برد. در بخش سالن هم ماکت انواع هواپیماهای مسافری ب‌ری و نظامی، موتورهای برش خورده انواع هواپیماهای کلاسیک و نوین، قطعات اصلی هواپیماها و همچنین معرفی دستاوردهای صنعت هوایی ایران در کنار اتاقک سیمپل‌اتور (شبیه‌ساز پرواز) قرار گرفته‌اند. حتی لوکیشن فیلم‌های سینمایی و سسریال‌های تلویزیونی (آخر ارجی‌ها، ماهمه‌یام هستم، تون‌خ، نیسان آبی، زخم‌کاری، پایتخت و به‌وقت شام) را هم می‌توان در این مجموعه یافت. گشت‌وگذار در اینجا هم فال است و هم تماشا.

نمایشگاه هواپیمایی کشور

<div><div><div><div><div></div><div><div>نشانی:</div></div></div></div><div>کیلومتر ۴، بزرگراه تهران - کرج، روبه‌روی پارک ارم، مرکز توسعه هوانوردی</div></div></div>	
<div><div><div><div><div></div><div><div>راه‌های دسترسی:</div></div></div></div><div>نزدیک‌ترین ایستگاه اتوبوس: صنایع هوایی در مسیر پلانی هترو صدقیه- شهرک‌دیریا نزدیک‌ترین ایستگاه مترو: آکباتان</div></div></div>	

بوئینگ ۷۲۷ تشریفاتی

<div><div><div><div><div></div><div><div>نخستین پرواز:</div></div></div></div><div>۱۳۶۸اسفند ۱۳۴۴</div></div></div>
--

معرفی:

سی‌وپنجمین بوئینگ ۷۲۷ به سفارش شرکت لوفتهانزا خریداری شد و ۱۲سال بعد یعنی اوایل فروردین سال ۱۳۵۵ دولت وقت ایران این هواپیما را پس از تبدیل‌شدن به هواپیمای ویژه از بوئینگ خرید تا پروازهای تشریفاتی مقام‌های دولتی را با معرفی پروازی «میترا» انجام دهد. با تحقق انقلاب اسلامی و شروع جنگ تحمیلی، از تیرماه ۱۳۶۱ این هواپیما در اختیار ایران ایر قرار گرفت و نام آن به «فلسطین» تغییر کرد تا اینکه با پایان جنگ و از مهرماه ۱۳۶۹ دوباره به ناوگان تشریفاتی برگشت و از زمان بازنشستگی تاکنون در نمایشگاه هوایی قرار دارد.

راه‌اندازی
بعد از آموزش خلبانان و راه‌اندازی فرودگاه در تهران، نوبت به راه‌اندازی شرکت‌های هواپیمایی رسید. بنابراین سسال ۱۳۲۱، تعدادی از بازارگانان ایرانی دور هم جمع شدند و تصمیم به راه‌اندازی نخستین شرکت هواپیمایی حامل پرچم ایران گرفتند و حتی نام آن را «ایران ایرویز» گذاشتند که هفته‌ای یک‌بار پروازی به اروپا داشت. این شرکت چند هواپیما هم برای جابه‌جایی مسافران داخلی اختصاص داد و هم‌زمان حمل بار هم انجام می‌داد.

پس از ایرانین ایرویز، شرکت هواپیمایی «پرشین ایرسرویسز» یا پاس سال ۱۳۳۳ در تهران تشکیل شد. این شرکت ابتدا در زمینه حمل بار و بعدها جابه‌جایی مسافران داخلی به تهران فعالیت می‌کرد. ۱۵اسفند سال ۱۳۴۰ این شرکت خصوصی با هم ادغام شدند و شرکت هواپیمایی ملی ایران (هما)، با نام بین‌المللی ایران ایر راه‌اندازی شد. هما یک شرکت ملی بود که تمام امکانات و کارکنان ۲شرکت را در اختیار گرفت.

۳

- ویژه‌نامه روز هفتم
- ۱۶ آذر ۱۴۰۲
- شماره ۲۴

فرودگاه دوشان‌تپه

<div><div><div><div><div></div><div><div>نشانی:</div></div></div></div><div>بزرگراه امام‌علی‌راغ، خیابان پیروزی</div></div></div>	
<div><div><div><div><div></div><div><div>راه‌های دسترسی:</div></div></div></div><div>نزدیک‌ترین ایستگاه اتوبوس: سلیمانیه نزدیک‌ترین ایستگاه مترو: پیروزی</div></div></div>	

معرفی: مجموعه وسع دوشان‌تپه، از بخش‌های مختلفی تشکیل شده که یکی از آنها باند فرود هواپیماهای نظامی است و تقریباً در وسط منطقه ۱۳ قرار دارد. از این مکان با نام‌های پایگاه هوایی دوشان‌تپه، پایگاه یازدهم شکاری تهران، پایگاه هوایی و فرودگاهی هم نام برده می‌شود، اما در اصل فرودگاه درون پایگاه اصلی نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران است. فرودگاه این روزها بسته است؛ چون خانه‌ها و مناطق شهری آن را احاطه کرده‌اند، اما در آن اتفاق‌های زیادی رخ داده و مدیران شهری به‌دنبال حفظ برخی از محدوده‌های آن مانند باند پرواز هستند.

نخست‌وزیر در دوشان‌تپه

فرودگاه دوشان‌تپه در دهه گذشته به‌عنوان پایگاه آموزشی پرواز نیروی هوایی مورد استفاده قرار می‌گرفت و پروازهای گلايدر در آن انجام می‌شد، اما اکنون همه پروازها متوقف شده است.

باند فرودگاه هنوز در وضعیت عملیاتی قرار دارد در پروازهای اضطراری را هنگام زلزله‌های احتمالی یا سایر حوادث در شرق تهران ارائه دهد. میرزا حسن مستوفی‌الممالک معروف به «آقا» جزو نخستین افرادی بود که پس از شکل‌گیری فرودگاه دوشان‌تپه، برای خود هواپیما خرید و حتی فرودگاه اختصاصی داشت و گاه با خانواده‌اش به این محل می‌رفت. او از دولتمردان ایرانی بود که ۵ دوره مسئولیت نخست‌وزیری ایران در دوره قاجار و یک دوره نخست‌وزیری ایران در زمان سلطنت رضاشاه را بر عهده داشت و به‌دلیل فعالیت‌های گسترده‌اش بین عوام شناخته شده بود، اما مستوفی‌الممالک، با همه مشغولیت‌ها به خانواده‌اش هم اهمیت می‌داد و با داشتن ۲۵فرزند (تا لحظه مرگش در سال ۱۳۱۱) با آنها مدارم به شکار می‌رفت. سفرهای وزیر دربار گاهی با هواپیمای اختصاصی از فرودگاه دوشان‌تپه بوده؛ فرودگاهی که علاوه بر محل فرود هواپیماها، در آن خلبانان حرکات آموزشی انجام می‌دادند و هواپیماهای تایگر موس و آداکس انگلیسی در آن مونتاژ می‌شد.

حسن مستوفی‌الممالک هم یکی از مشتریان این فرودگاه بوده؛ به‌گونه‌ای که در سال ۱۳۱۰ و یکی از روزها پیش از سفر، او به همراه خانواده‌اش به فرودگاه دوشان‌تپه رفت تا با هواپیمای تایگر موس پروازی داشته باشد.

راه‌اندازی

بعد از آموزش خلبانان و راه‌اندازی فرودگاه در تهران، نوبت به راه‌اندازی شرکت‌های هواپیمایی رسید. بنابراین سسال ۱۳۲۱، تعدادی از بازارگانان ایرانی دور هم جمع شدند و تصمیم به راه‌اندازی نخستین شرکت هواپیمایی حامل پرچم ایران گرفتند و حتی نام آن را «ایران ایرویز» گذاشتند که هفته‌ای یک‌بار پروازی به اروپا داشت. این شرکت چند هواپیما هم برای جابه‌جایی مسافران داخلی اختصاص داد و هم‌زمان حمل بار هم انجام می‌داد.

بوئینگ ۷۲۷ شهپاز

<div><div><div><div><div></div><div><div>نخستین پرواز:</div></div></div></div><div>۱۳۶۴خرداد ۱۳۴۴</div></div></div>
--

معرفی:

هواپیمای معروف محمدرضا پهلوی که به‌تازگی امکان بازدید آن فراهم شده است، سال ۱۳۵۳ توسط نیروی هوایی‌ی ارتش وقت خریداری شد و پس از تکمیل شدن بخش‌های ویژه و تجهیز آن به دستگاه اختلال فرکانس با نام «شسپاز» پروازهای تشریفاتی مقامات و شخصیت‌های حکومتی را انجام می‌داد اما پس از مدت کمی در اختیار خانواده سلطنتی قرار گرفت. با پیروزی انقلاب اسلامی ایران همچنان در سال ۱۳۷۲ به ایران آمد اما تیرماه ۱۳۷۲ از ایران رفت. ۴سال بعد در مهرماه ۱۳۷۷ دوباره در اختیار شرکت هواپیمایی کشوری قرار گرفت اما باز ماندگار نشد و مسافر بلغارستان برای ۸سال بود. ۳خرداد ۱۳۸۷ اما پس از شرکت‌های هواپیمایی واگذار شد و نامش به «قدس» تغییر کرد. این هواپیما سال‌ها سفرهای داخلی و خارجی مقام‌های دولتی را انجام می‌داد تا اینکه سال ۱۳۷۷ بازنشسته شد. این هواپیما پس از طی ۱۸ماه برای عملیات بازسازی، دوباره در نمایشگاه قرار گرفت.

بوئینگ ۷۳۷ ایران‌ایر

<div><div><div><div><div></div><div><div>نخستین پرواز:</div></div></div></div><div>۲شهریور ۱۳۵۳</div></div></div>
--

معرفی:

هواپیمایی با نشان یوزپلنگ و دماغه زرد و نارنجی نمایشگاه، ابتدا برای عراق فعالیت می‌کرد اما پس از اشغال کویت توسط عراق و حمله آمریکاو متحدانش به این کشور، دولت عراق برای درآمان ماندن هواپیماهای نظامی و غیرنظامی خود تعدادی هواپیما از جمله همین هواپیما را سال ۱۳۶۹ به ایران فرستاد که سال‌ها در مهرآباد پارک بود تا اینکه در اواخر سال ۱۳۷۵ به خدمت ناوگان تشریفاتی درآمد. البته با شروع پرواز و به‌وجودآمدن ایرادهای فنی در هواپیما و انصراف دولت در استفاده از آن، برای همیشه زمینگیر شد و چندسالی یک شرکت هواپیمایی از آن به‌عنوان انبار قطعه برای سایر ۷۲۷ها استفاده کرد تا اینکه در اختیار نمایشگاه قرار گرفت.

داگلاس ای ۲۶

<div><div><div><div><div></div><div><div>نخستین پرواز:</div></div></div></div><div>تیرماه ۱۳۶۵</div></div></div>

معرفی:

هواپیمای سبیز و خاکی با نشان ستاره نمایشگاه، داگاس ای ۲۶ است که توسط شرکت هواپیمایی داگاس در ایالات متحده آمریکا ساخته شد. این هواپیما در نیروهای هوایی ارتش مورد استفاده قرار می‌گرفت و در کل دنیا ۲هزار و ۴۵۲ نمونه از آن ساخته شده‌است که معروف‌ترین آن‌ها در نمایشگاه هوایی تهران قرار دارد چون رکورددار سفر به دور دنیاست. این رکورد توسط یک تاجر معروف خردکار، به نام میلتنوز رینولدز و خلبان جنگ جهانی دوم به نام بیل آدام انجام شد. هواپیما را پس از رکوردشکنی هایش، شرکتی که در زمینه حفاری در ایران فعالیت می‌کرد، برای جابه‌جایی کارمندان از اسفهان به تهران و برعکس خرید. در نهایت در زمان بازنشستگی این هواپیما به نمایشگاه انتقال یافت.